

บรรยากาศการทำงานของน้องนุกและกองถ่าย
ทำภาพยนตร์สั้นโครงการแห่งความคิด

รับน้อง...

ประชาธิปไตย หรือเผด็จการ

“สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า หากจะเริ่มเปลี่ยนแปลงสังคมก็ควรจะเริ่มจากบ้านหลอมเสียก่อน เพราะหากลองเปรียบเทียบเป็นบ่อน้ำ 3 บ่อ ประกอบด้วย บ่อน้ำมหาวิทยาลัย บ่อน้ำสังคม บ่อน้ำสภาผู้แทนราษฎร แล้วถ้าบ่อน้ำเหล่านี้เป็นบ่อที่มีน้ำเน่าทั้งหมด พอวันหนึ่งเราเทน้ำจากบ่อสังคมและบ่อสภาผู้แทนราษฎรออกไปจนหมดสิ้น จากนั้นก็นำน้ำในบ่อของมหาวิทยาลัยเข้าไปแทนที่ จากจุดนี้ก็จะเห็นได้ว่าถ้าน้ำจากมหาวิทยาลัยมันเน่า น้ำที่เหลือก็ยังคงเน่าอยู่เช่นเคย”

6 คยโหม...ที่จะตั้งคำถามกับตัวเองว่าทำไมเราต้องโดนใครสั่งให้ทำอย่างนั้นอย่างนี้ด้วยนะ แล้วเราต้องทำไปเพื่ออะไร ทำแล้วได้ประโยชน์อะไร แล้วทำไมวิธีการทำ วิธีการปฏิบัติถึงเป็นเช่นนี้ แล้วมีสักครั้งไหมที่กล้าที่จะลุกขึ้นมาถามหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งเหล่านั้น

หากจะให้ยกตัวอย่างให้เห็นเด่นชัดที่สุดและใกล้ตัวเหล่านั้นๆ นักเรียนนักศึกษาในช่วงเปิดภาคเรียนปีการศึกษานี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

นุก-ธนเจศม์ สัญญาญุจิต

น้องๆ เฟรชชีปี 1 ที่คงหนีไม่พ้นในเรื่องของการถูกเรียกให้ไปเข้าร่วมประเพณีรับน้อง หรือการที่ต้องเข้าไปประชุมเชียร์ทุกวันหลังเลิกเรียน ที่มีไว้เพื่อละลายพฤติกรรม ทำความรู้จัก เชื่อมความสัมพันธ์อันดีระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้อง ผ่านกิจกรรมที่มีทั้งการร้องเพลงเชียร์และบวมต่างๆ ของมหาวิทยาลัยและของคณะที่ทำการศึกษา หรือการทำกิจกรรมละลายเขินของรุ่นพี่

บางครั้งเราอาจจะอดสงสัยไม่ได้ หลังจากได้ดูได้เห็นรุ่นพี่หรือบางครั้งอาจคุ้นกันในชื่อ "พี่วาก" ที่มีมักจะคอยตะโกนดูคำว่ากล่าวรุ่นน้อง ไปจนถึงการออกคำสั่งและการลงโทษรุ่นน้องในแบบรับผิดชอบร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการลุกนั่งช้า หรือการที่พาเพื่อนมาเข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

จากสิ่งเหล่านี้นำไปสู่การเกิดเหตุการณ์เมื่อไม่นานมานี้ ที่มีนักศึกษาของ ม.มหาสารคาม รวมตัวกันประท้วงในขอบเขตของการใช้อำนาจของรุ่นพี่ที่อาจจะใช้มากเกินไป รวมทั้งศิลปินวิดีโอภาพยนตร์สั้นที่เกี่ยวกับการทำกิจกรรมรับน้อง "A Tragedy of Different Mind โศกนาฏกรรมแห่งความคิด" โดยธเนศวร์ สัญญาญิต ภาพยนตร์สั้นที่ได้รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 2 จากโครงการ "โรงหนังประชาชน" ครั้งที่ 3 ที่จัดประกวดขึ้นโดยกลุ่มแรงคิด ต้นกล้าประชาธิปไตย ในหัวข้อ "ประเทศไทย มองไปข้างหน้า" ต่างได้ถูกกล่าวขานถึงมากมายในสังคมออนไลน์

สำหรับเนื้อหาภาพยนตร์สั้น "A Tragedy of Different Mind โศกนาฏกรรมแห่งความคิด" นั้น เป็นเรื่องของนักเรียนใหม่ชั้นปีที่ 1 ที่เกิดติดใจสงสัยและตั้งคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมและตัวกิจกรรมการรับน้องของรุ่นพี่ ที่มีทั้งการดูคำว่ากล่าวน้องๆ ด้วยถ้อยคำที่รุนแรง การสั่งห้ามน้องออกจากหอพักหลัง 4 ทุ่ม การสั่งลงโทษน้องๆ และการสั่งรุ่นพี่ปี 2 ให้คุกเข่าก้มกราบน้องๆ ปี 1 ซึ่งสิ่งเหล่านี้เปรียบได้กับการถูกกดขี่และครอบงำด้วยอำนาจ จนกระทั่งเมื่อตัวเอกของเรื่องลุกขึ้นมาตั้งคำถามต่อความจำเป็นที่ต้อง

ให้ปฏิบัติเช่นนั้น เขาก็กลับไม่ได้รับคำตอบที่แท้จริงนอกจากเขาแล้วก็ไม่มีความกลัวพอที่จะลุกขึ้นมาสนับสนุนความคิดนี้ สุดท้ายเขาจึงไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไรได้ จนกระทั่งเวลาผ่านไป เขาต้องมาทำหน้าที่นี้เช่นนี้ไม่ต่างอะไรจากที่รุ่นพี่ที่เคยทำ ผ่านการครอบงำด้วยแนวคิดและการปฏิบัติดังกล่าว

ธเนศวร์ สัญญาญิต หรือ บ๊วก นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จากมหาวิทยาลัยบูรพา เจ้าของภาพยนตร์สั้นในคลิปวิดีโอดังกล่าว ได้เล่าให้เราฟังถึงแรงบันดาลใจในการสร้างผลงานชิ้นนี้ว่า มาจากการผ่านประเพณีการรับน้องของมหาวิทยาลัยมาตั้งแต่ปี 1 จนถึงปี 3

ฉากที่ตัวเอกของเรื่องตัดสินใจลุกขึ้นมาหาคำตอบของปัญหา แต่กลับถูกรุ่นพี่ต่อว่า

ตัวอย่างของภาพยนตร์ที่ให้รุ่นพี่ปี 2 ก้มลงกราบน้องปี 1

ตัวอย่างกิจกรรมรับน้องที่ต้องบวมคณะและสถาบัน

เรียกได้ว่าผ่านมานานในทุกหน้าทีแล้ว ตั้งแต่ปี 1 เมื่อครั้งเป็นน้องใหม่ ก็ได้เข้าร่วมประเพณีรับน้องที่เป็นการประชุมเชียร์ในตอนเย็นหลังเลิกเรียนทุกวันด้วยความรู้สึกเห็นด้วยและเต็มใจ จนมาปี 2 ที่ต้องเปลี่ยนบทบาทมาเป็นรุ่นพี่ที่ต้องไปทำหน้าที่รับน้อง ในครั้งนี้ก็ไม่ได้คิดอะไรอีกเช่นเคย จนกระทั่งเมื่อเรียนอยู่ปี 3 แล้วต้องขยับหน้าที่จากรุ่นพี่ปี 2 ไปทำหน้าที่ที่ต่างออกไปของรุ่นพี่ปี 3 ในรูปแบบของกิจกรรมที่ยังคงเหมือนๆ เดิมในทุกปี

ทำให้เกิดการตั้งคำถามกับตัวเองว่า เราทำอะไรกันอยู่ สิ่งที่เราทำอยู่นั้นดีแล้วหรือไม่ ทำไมต้องไปดุด่าแทนที่จะพูดจากันดีๆ ทำไมต้องเล่นละครทำเป็นโกรธ ทำเป็นไม่พอใจกับรุ่นน้อง แล้วรู้ว่าจะไม่ให้อุ่น จะไม่นับเป็นรุ่นพี่รุ่นน้อง ทำให้น้องร้องไห้ สุดท้ายก็มีเฉลยว่าทำไมไปเพราะรักน้อง หรือเพราะเหตุใดต้องใช้รุ่นน้องต่างๆ นานา ไม่ว่าจะเป็นการให้รุ่นน้องไปล่าลายเซ็นรุ่นพี่ให้ครบตามยอดของรุ่นพี่ทั้งหมด โดยการไปขอแต่ละครั้งรุ่นพี่แต่ละคนก็จะสั่งให้น้องทำอะไรแปลกๆ ไม่ว่าจะเป็นการสั่งให้เต้น หรือให้บอกชื่อรุ่นพี่คนนั้นมา ซึ่งตรงนี้ ถ้ารุ่นพี่บางคนไม่เคยเข้าเรียนหรือเข้าประชุมเชียร์เลย รุ่นน้องจะรู้จักได้

อย่างไร สุดท้ายก็ต้องมาทำโทษน้องเพียงเพราะยอดไม่ครบ รวมถึงการสั่งทำโทษบางครั้งก็ไม่สมเหตุผลผล เช่น ขวนเพื่อนมาเข้าร่วมประชุมเชียร์ไม่ครบตามจำนวนที่กำหนดแล้วรุ่นพี่ปี 2 จะถูกทำโทษแทน ซึ่งมันไม่เกี่ยวกับคนที่มาเข้าเลย

“ผลที่ได้จากการที่ผมคิดและลุกขึ้นมาตั้งคำถามออกไปสู่สาธารณชนในกลุ่มที่เข้าร่วมร่วมทำกิจกรรมรับน้องด้วยกันถึงสาเหตุของสิ่งเหล่านี้ คำตอบที่ได้กลับมาก็คือ เพื่อความกลมเกลียว หรือมันเป็นประเพณี ซึ่งตัวผมเองก็รู้สึกได้ว่าคำตอบเหล่านี้ยังไม่ใช้ทั้งหมดของสิ่งที่ผมกำลังหาคำตอบอยู่ ซึ่งไม่เพียงแต่คำตอบที่ได้มา แต่หลังตัดคำถามออกไปก็มีทั้งคนเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับคำถามเหล่านี้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน ประกอบด้วย คนที่เห็นด้วยชื่นชมกับการออกมามีคำถามเหล่านี้ คนที่ไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดนี้ แต่ก็ยังพูดคุยกันได้ด้วยดี และประเภทที่ไม่เห็นด้วย ไม่ชอบกับแนวความคิดนี้ของผม จนถึงขั้นเกลียด นำไปสู่การตอบโต้กลับด้วยคำพูดที่รุนแรง”

อนเวศม์ยังได้บอกด้วยว่า จากการตั้งคำถามและสิ่งที่พบเจอสะท้อนกลับมาในใจ จึงได้สร้างเป็นภาพยนตร์สั้นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรับน้องที่ปลูกฝังในมหาวิทยาลัย ที่ขึ้นชื่อว่าเป็นดินแดนแห่งความคิดของระบบอำนาจนิยมอยู่ นอกจากนี้ ภาพยนตร์สั้นยังได้นำเรื่องไปโยงกับเหตุการณ์บ้านการเมืองในช่วงที่ผ่านมาอีกด้วย โดยการสร้างภาพยนตร์สั้นนี้มาจาก

คำแนะนำจากการปรึกษาปัญหาทักอาจารย์ท่านหนึ่ง ที่ให้ลองสร้างภาพยนตร์สั้นด้วยการนำความคิดของตัวเอง พร้อมทั้งฝังใจความเป็นตัวเองลงไป ภาพยนตร์สั้นและส่งไปประกวดดู ซึ่งหลังจากการส่งไปประกวดก็ได้รับผลตอบรับกลับมาเป็นอย่างดีจนได้รับรางวัลกลับมาในที่สุด

อย่างไรก็ตาม การที่สร้างภาพยนตร์สั้นมีเนื้อหาเช่นนี้ออกมา “บ๊วก” บอกว่า ก็ไม่ได้ต้องการที่จะปลุกระดมความคิดให้รุ่นน้องออกมาต่อต้าน ประท้วงบรรดารุ่นพี่ เพราะถึงอย่างไรก็ยังเห็นด้วยและยังอยากให้มีการรับน้องตามเดิม หากแต่ไม่ใช่วิธีปฏิบัติแบบเดิม เพราะการรับน้องนั้นเป็นสิ่งที่ดี อีกทั้งแค่การลุกออกมาแสดงความคิดเห็นของคนเพียงแค่ 1 คน ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติในสิ่งที่เรียกกันว่าประเพณีรับน้องนี้ได้ จึงหวังแต่ให้ภาพยนตร์สั้นเรื่องนี้สามารถสร้างแรงกระเพื่อมออกไปสู่สังคมได้

“ตัวกิจกรรมรับน้องที่เป็นอยู่เช่นนี้ ผมคนเดียวคงลุกขึ้นมาเปลี่ยนแปลงไม่ได้ หรือหากมีเพียงแค่น้องที่รู้สึกไม่เห็นด้วยกับวิธีการรับน้องเช่นนี้ลุกขึ้นมาตั้งคำถามสักคนหรือสองคน ก็คงยังไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างในคลิปวิดีโอ แต่ถ้าจะเปลี่ยนแปลงต้องให้รุ่นน้องปี 1 กลุ่มใหญ่ที่มีแนวความคิดเช่นเดียวกันนี้ เดิมโตขึ้นมาเป็นรุ่นพี่แล้วจึงมาแก้ไขวิธีปฏิบัติในประเพณีเหล่านี้”

“บ๊วก” ยังบอกด้วยว่า สาเหตุที่นำมาพ

เหตุการณ์ความรุนแรงจากปัญหาการเมืองเมื่อครั้งที่ผ่านมามาเอาใส่เอาไว้ในหนังสั้นของตัวเอง เหมือนเป็นการเปรียบเทียบการสะท้อนภาพรวมของสังคมที่ถูกครอบงำด้วยความคิดในแบบอำนาจนิยม เริ่มจากมหาวิทยาลัยที่มีหน้าที่เป็นบ้ำหลอมของสังคม คอยหล่อหลอมคนที่มีความรู้ออกไปสู่สังคมมากมาย โดยสังคมเองก็กลายเป็นตัวสะท้อนของการเมือง เพราะสังคมเป็นเช่นไร ก็จะเลือกนักการเมืองที่เป็นตัวแทนของสังคมนั้นขึ้นมาทำหน้าที่ อย่างถ้าสังคมเพิกเฉยไม่เอาผิดต่อนักการเมืองคอร์รัปชั่น นักการเมืองก็ยังโกงกินต่อไป

“จึงเป็นเรื่องที่มาแปลกใจมากที่สังคมกลับพยายามปลุกฝังถึงความ เป็นประชาธิปไตย แต่บ้ำหลอมนั้นกลับขาดจากความเป็นประชาธิปไตย ประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นจึงยังไม่ค่อยได้ผลนัก จะเห็นได้จากการคนที่มีอำนาจในบ้านเมืองมักจะไมยอมรับความคิดหรือเชื่อความเห็นของคนที่ตำแหน่งต่ำกว่า”

“สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า หากจะเริ่มเปลี่ยนแปลงสังคมก็ควรที่จะเริ่มจากบ้ำหลอมเสียก่อน เพราะหากลองเปรียบเทียบเป็นน้ำบ่อ 3 บ่อ ประกอบด้วย บ่อน้ำมหาวิทยาลัย บ่อน้ำสังคม บ่อน้ำสภาผู้แทนราษฎร แล้วถ้าบ่อน้ำเหล่านี้เป็นบ่อที่มีน้ำเน่าทั้งหมด พอวันหนึ่งเราเทน้ำจากบ่อสังคมและบ่อสภาผู้แทนราษฎรออกไปจนหมดสิ้น จากนั้นก็นำน้ำในบ่อของมหาวิทยาลัยเข้าไปแทนที่ จากจุดนี้จะเห็นได้ว่า ถ้าน้ำจากมหาวิทยาลัยมันเน่า น้ำที่เหลือก็ยังคงเน่าอยู่เช่นเคย”

จากการเปรียบเทียบดังกล่าวยังทำให้เจ้าของภาพยนตร์สั้นคนเดิมของเราเผยด้วยว่า การปลุกฝังอำนาจมาตั้งแต่ยังเรียนอยู่ ก็ทำให้พอเรียนจบมาทำงานต้องมาเจอกับระบบอาวุโส ซึ่งระบบนี้เองก็ทำให้ประเทศไทยเกิดสภาวะสมองไหล คนที่เก่ง มีความสามารถ แต่

รับไม่ได้กับระบบอาวุโสเลยออกไปทำงานให้ต่าง
ประเทศหมด เนื่องจากการที่เห็นคนใกล้ตัวหลาย
คนมักพบเจอกับปัญหาในการทำงานร่วมกับ
คนในระดับอาวุโส ก็พบว่าคนที่เป็นอาวุโสหลาย
คนในบ้านเรามากจะไม่ฟังความเห็นหรือรับไม่
ได้ที่จะเห็นคนที่อายุน้อยกว่า แต่มีความสามารถ
เกินหน้าเกินตา แต่ถึงอย่างไรก็ไม่ได้จะเป็นเช่นนี้
เสมอไป เพราะก็ยังมีอีกหลายวิธีที่ได้ให้การ
เคารพความเห็นและความสามารถของคนที่มี
ตำแหน่งน้อยกว่าอยู่

นอกจากนี้ “นุก” ก็ยังได้สะท้อนถึงปัญหา
จากการรับน้องที่มาจากกรอบจำกัดความคิด
ด้วยการใช้อำนาจในสถาบันอาชีวศึกษา ที่ปรากฏ
ให้เห็นถึงข่าวความรุนแรงอยู่บ่อยครั้งด้วยว่า ไม่
เข้าใจประเด็นการรับน้องของสถาบันเหล่านั้น
เช่นกัน ว่าเพราะเหตุใด ทำไมรุ่นพี่จะต้องปลุกฝัง
ในเรื่องความเป็นอริกันระหว่างสถาบัน ความคิด
ที่จะต้องโกรธเกลียดสถาบันที่ไม่ถูกกัน ด้วยคำ
พูดเพียงว่าสถาบันนั้นเคยมาตีที่ หรือเป็นของเรา
เราต้องไปเอาคืน ซึ่งที่ผ่านมามากก็ปัญหาของ
ผู้ใหญ่อย่างการล้งปิดโรงเรียนก็ยังดูไม่ถูกจุดนัก

“ผมอยากลองแก้ปัญหาเหล่านี้โดยให้รุ่น
พี่สถาบันอาชีวเหล่านั้นไม่ปลุกฝังความเป็นคูริ
กันระหว่างสถาบันให้กับรุ่นน้อง ว่าตัวเองนั้นจะ
ต้องไม่ถูกกับใคร จนรุ่นพี่เหล่านั้นเรียนจบออกไป
เพราะคงเป็นไปได้หรือที่เพื่อนักศึกษาปี 1 เข้า

มาเรียนแล้วจะไม่ถูกกับสถาบันอื่นในทันที หรือ
ถ้าอ้างว่ารักน้อง แทนที่จะสอนน้องให้ไปตีกับใคร
ทำไมไม่สอนการบ้านน้องแทนล่ะ”

น้องนุกยังได้กล่าวปิดท้ายด้วยว่า
แม้วันนี้ก็ยังไม่ได้รับคำตอบของสาเหตุวิธี
การรับน้องเช่นนี้ แต่ก็ไม่กล้าที่จะฟัน
ธงว่าเมื่อเปลี่ยนแล้วจะเป็นสิ่งดีหรือไม่
ไม่ดีกันแน่ แต่ที่ฟังชัดได้ก็คือ การรับ
น้องนั้นเป็นสิ่งที่ดี ที่จะช่วยให้รุ่น
น้องและรุ่นพี่ในสถาบันเดียวกัน
รู้จักรักใคร่กลมเกลียวกัน เพียง
แต่ทุกวันนี้วิธีคิด วิธีปฏิบัติบาง
อย่างอาจจะยังเป็นสิ่งที่คู่แล้ว

ไม่ถูกต้องนัก อยากให้สังคมใน
มหาวิทยาลัยต่างๆ ลองคิดทบทวน
และลองให้คำตอบกับตัวเองและ
น้องๆ เสียใหม่ ว่าสิ่งที่ทำอยู่ทำ
ไปเพื่ออะไร ทำไมต้องใช้อำนาจ
กับรุ่นน้อง ต้องดูค่า ต้องเล่น
ละครแก๊งรุ่นน้องต่างๆ นานา
และทำไมถึงต้องมีธรรมเนียม
ปฏิบัติเช่นนี้ อีกทั้งยังอยากให้
ลองเปลี่ยนมาให้เกียรติน้องๆ
ปี 1 ดูบ้างก็พอ

ทั้งนี้ จากการที่ได้มี

โอกาสคุยกับน้องนุก ก็ทำให้
เราถูกคิดขึ้นได้กับการกล้า
ตั้งคำถามกับสิ่งที่เราอาจมอง
ข้ามไป และลุกออกมาค้นหา
คำตอบนั้นด้วยตัวเอง โดยไม่ได้

ถูกรอบงำจากความคิดและคำ
พูดของบุคคลอื่นแต่เพียงอย่างเดียว มิ
เช่นนั้นแล้ว บางครั้งการที่เราลุกขึ้นมาถามตัวเอง
ถามสังคม และค้นคว้าหาคำตอบด้วยตัวเอง อาจ
เจอคำตอบที่ต่างออกไป หรือได้ในสิ่งที่ดีๆ ที่ยิ่ง
กว่าคำตอบกลับมาก็เป็นได้.